

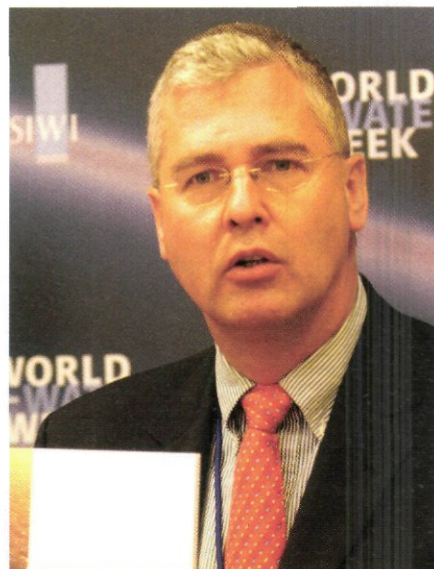
IMPRESSIES VAN HET STOCKHOLM WATER SYMPOSIUM

Behoeftte aan eenvoudige perceptie van een complexe realiteit

'Facts are facts, but perceptions are reality'. Met deze slogan van het European Environment Agency sloot professor Malin Falkenmark haar betoog aan het eind van het Stockholm Water Symposium van 16 tot 20 augustus jl. af. Politici en het grote publiek reageren op hun perceptie van problemen, terwijl de experts van gediagnosticeerde feitelijke problemen uitgaan, stelt ze. Iets om rekening mee te houden bij bestuurlijke activiteiten. Hieronder vindt u een persoonlijke impressie van één van de Nederlandse deelnemers.

De Stockholm Water Week is in de loop der jaren uitgegroeid tot een jaarlijks terugkerend zomers wereldwaterforumpje: het Stockholm Water Symposium & de World Water Week. Georganiseerd door het Stockholm International Water Institute (SIWI), een politieke denktank, is het een platform voor dialoog over waterproblematiek op hoog niveau. Dit jaar lag de nadruk van de meer dan 50 deelnemende internationale organisaties op de steeds sterker wordende

relatie tussen voedsel en veiligheid. Daarnaast kregen de bestuurlijke organisatie en grondwater ruim de aandacht, terwijl een betere integratie binnen stroomgebiedbeheer van belang wordt geacht. Was besturen vroeger nog relatief eenvoudig, tegenwoordig heeft men te maken met steeds snellere veranderingen en een toenemende complexiteit. Cherapunji in het noordoosten van India staat bekend als de plaats met de hoogste jaarlijkse neerslag ter wereld, gemiddeld

Frank Rijdsberman (IWMI).

een meter of tien (10.000 mm per jaar!). Het kent nu af en toe seizoenen met een watertekort. Als iets duidelijk was in Stockholm, dan was het de noodzaak van management van complexe systemen. Dit zit nog niet helemaal tussen de oren, want het werd vertaald vanuit een behoefte aan eenvoud.

Bevolkingsgroei is de oorzaak van alles. Vooral nog klinkt weinig weerklank om daar wat aan te doen. Demografische trends worden als uitgangspunt genomen: steeds meer en steeds grotere steden zullen het aardoppervlak tekenen.

Waterprojecten in ontwikkelingslanden krijgen 500 miljoen euro extra

Ontwikkelingslanden krijgen 500 miljoen euro extra van de Europese Unie voor nieuwe waterprojecten. Dit werd bekend gemaakt tijdens het seminar van het EU Water Initiative (EUWI) dat een dag voorafgaand aan de Wereld Water Week, van 16 tot en met 20 augustus in Stockholm, plaatsvond. De Wereld Water Week zelf had als thema 'Drainage basin management - Regional approaches for food and urban security'. Hugo von Meijenfheldt, directeur Bodem, Water en Landelijk Gebied bij het Ministerie van VROM, was co-voorzitter van het EUWI-seminar, waar het thema samenwerking centraal stond.

De 500 miljoen euro van de Europese Unie is in het kader van het behalen van de Millennium Development Goals (MDG's) bestemd voor landen uit Afrika, het Caribisch gebied en Latijns-Amerika. In de afgelopen twee jaar is al veel gedaan om de MDG's te halen, schrijft de Water Facility Group van de Europese Commissie in een verklaring. Veertien landen uit bovengenoemde gebieden ontvingen gezamenlijk al 555 miljoen euro van de Europese

Unie. Maar er is nog meer nodig, zegt de commissie. "De 500 miljoen euro is uitsluitend bedoeld voor ontwikkelingslanden", licht Hugo von Meijenfheldt toe. Hij hoopt dat de Europese Commissie bij het verdelen van het geld bereid is de projecten op een aantal terreinen slechts op hoofdlijnen te sturen, zodat minder eisen gesteld hoeven te worden aan zaken als de aanbesteding van de projecten. "De eisen van verschillende geldschieters kunnen nogal eens met elkaar botsen, hetgeen de projecten niet ten goede komt. Bovendien kunnen de lijstjes met eisen tot opstandig gedrag leiden bij de ontvangende landen." EUWI werd twee jaar geleden onder auspiciën van de Europese Unie opgericht tijdens de VN-top over duurzame ontwikkeling in Johannesburg met de bedoeling een bijdrage te leveren aan het behalen van de daar geformuleerde Millennium Development Goals. Deze MDG's schrijven voor dat in 2015 het aantal mensen dat geen toegang heeft tot schoon drinkwater of sanitaire voorzieningen, gehalveerd moet zijn. Behalve overheden zijn ook organisaties als bedrij-

ven, banken en milieubewegingen bij het initiatief betrokken. EUWI is onderverdeeld in vier regio's: Afrika, Latijns-Amerika, de Middellandse-Zeegebieden en landen uit Oost-Europa, de Kaukasus en Centraal Azië. Tijdens de Wereld Water Week in Stockholm was het de eerste keer dat vertegenwoordigers van de vier regio's bij elkaar waren. Na afloop van het seminar concludeerden de deelnemers onder meer dat alle regio's meer coördinatie wensen, zowel aan de kant van de donoren als aan de kant van de ontvangende landen. "De regio Middellandse Zee is het best georganiseerd", vertelt Von Meijenfheldt, "maar het zou beter gaan als er meer coördinatie is tussen de verschillende geldpotjes." Een ander punt dat het welslagen van projecten in de weg staat, is het gebrek aan leiderschap in sommige ontvangende landen, zo luidde één van de conclusies van het seminar. Von Meijenfheldt: "Het gebeurt nogal eens dat projecten in bureaucratie verzanden. Die ambtelijke schuttingen overwin je alleen door sterke politieke leiders. Bovendien is het belangrijk dat met de juiste

Professor Malin Falkenmark (SIWI).

Duurzaamheid moet niet als een doel worden gezien, maar als een middel. In lijn met de Millennium Development Goals weerklonken watervoorziening en sanitatie als basisbehoefte om de productie van arme mensen toe te laten nemen. Desalinisatie wordt goedkoper en daarmee een realistische optie. De aandacht voor microverontreinigingen mag evenwel groter.

Illegale aansluitingen op drinkwater in armoedige buitenwijken moeten worden verbeterd, maar momenteel verdwijnt veel geld door de wijdverspreide corruptie. Grondwater, en dan met name de verontrei-

niging ervan, kreeg de aandacht vanwege het verontrustende feit dat reiniging decennia tot vele eeuwen duurt, als het al mogelijk is.

En passant werd in de loop van de week het vierde World Water Forum (in Mexico in 2006) voor het eerst formeel aangekondigd. Het centrale thema zal zijn 'Local actions for a global challenge'. Dat klinkt als een echo van 'Think globally, act locally', maar vreemd genoeg leek niemand dat op te merken.

Watervoorziening en sanitatie krijgen 90 procent van de aandacht, doch met voedselproductie is tweemaal zoveel water gemoeid. Dit verdient minstens zoveel aandacht. Voedselproductie heeft een cruciale rol in armoedebestrijding. Water voor landbouw zal dan ook een belangrijk onderwerp zijn in de komende decennia. Althans, dat is het heersende beeld. Niet uit te sluiten valt dat binnenkort een tegenbeweging op gang komt die water voor biodiversiteit als het cruciale kernonderwerp ziet: een waar pendulum van paradigma's.

Aanbevolen wordt geen onderscheid meer te maken tussen geïrrigeerde en natuurlijk beregende landbouw. Bij het thema Voedselveiligheid kwam ook weer 'More-crop-per-drop' aan de orde. Opmerkelijk is dat uit de discussies het beeld naar voren

komt dat 'crop' slechts uit water bestaat; uitputting van de bodem, erosie, overbemesting en dergelijke blijven praktisch buiten beschouwing. Ook hier lijkt een streven naar eenvoud parten te spelen: efficiëntie spreekt aan. Aan de orde kwam wel een opkomend conflict tussen toenemende voedselproductie en eveneens watervereisende aquatische ecosystemen. Naast water voor voedsel komt de nadruk steeds meer te liggen op water voor natuur. De term 'environmental flow' is in dit verband een nieuwe. Het lijkt een vertaling van het Nederlandse 'gewenste grond- en oppervlaktewaterregime' (GGOR). De waterbehoefte voor natuur stroomafwaarts is niet alleen een resultante van een wetenschappelijke benadering, maar ook van onderhandelingen en maatschappelijke afwegingen in een dialoog tussen overheid, private sector en de maatschappij. De lijn naar het GGOR is snel getrokken.

Meer nieuwe concepten kwamen aan de orde. Hier en daar was het al eens eerder onder de aandacht gebracht, ook tijdens het derde World Water Forum: hydrosolidariteit, en wel tussen Green Water Flow en Blue Water Flow. In Stockholm was toch wel de doorbraak van dit paradigma. Het idee is dat 'groen' en 'blauw' met elkaar in evenwicht moeten zijn, als een soort Yin en Yang: blauw is het water dat afstroomt, groen het water dat verdampt. Hoewel men zijn best heeft gedaan het concept te vereenvoudigen,

personen contact wordt gelegd. In kleine gemeenschappen bijvoorbeeld kan de burgemeester dezelfde persoon zijn als degene die de

schapen hoedt. In zulke gevallen zie je vaak ook dat wanneer de donor weg is en de politieke aandacht verslapt, ook het project stilvalt.

Er is dan geen structurele verbetering waar te nemen. Deze projecten worden kansrijker wanneer een verschuiving plaatsvindt van bilaterale projecten van landen en organisaties naar transparante multilaterale programma's."

Tijdens het seminar werd ook de nieuwe website van EUWI gelanceerd: www.euwi.net. Volgens Von Meijenfeldt kan de internetpagina de angst wegnemen die donoren en ontvangende landen hebben met betrekking tot het verlies aan invloed, zichtbaarheid en snelheid wanneer zij gaan samenwerken. Daarnaast kan deze informatievoorziening ervoor zorgen dat de zo graag gewenste coördinatie verbetert. "De pagina op internet is een onschuldige methode die een doorkijk biedt voor landen om te zien wat elders gebeurt. De regio's willen zich graag met hun waterprojecten presenteren. Daarnaast kunnen ook vragen om nieuwe donoren op de pagina worden geplaatst. Zo kun je als donor makkelijk zien waar nog hoeveel geld nodig is."

is evident dat niet iedereen precies begrijpt wat er nu wordt bedoeld. Groen wordt geassocieerd met vegetatie, waardoor verdamping uit oppervlaktewater uit de boot valt. En grondwater is groen als het wordt opgenomen door de vegetatie en blauw als het ten goede komt van een helder beekje, menen we begrepen te hebben. Onduidelijk blijft waarom men de vier onderdelen van de waterkringloop (neerslag, verdamping, afvoer en berging) heeft vervangen door twee die daar wat doorheen lopen. Behoeftte aan eenvoud? In haar afsluitende speech wees Malin Falkenmark erop dat men bij voedselproductie niet moest vergeten dat neerslag de uiteindelijke waterbron is. Verder vroeg ze om meer aandacht voor terrestrische ecosystemen, en in verband met biodiversiteit ook om aandacht voor de enorme verontreinigingen die lijken te worden genegeerd, terwijl 'flows' nu de aandacht krijgt. Kwantiteit ten koste van kwaliteit. Als laatste herinnerde ze eraan dat wat we aan 'groen' water (voedsel) opeten, niet ten goede komt aan 'blauw' water.

De veelzijdigheid van water heeft er ook in Stockholm weer toe geleid dat alles om aandacht vraagt. Waar men het in grote lijnen eenvoudig tracht te houden, wordt steeds weer opgemerkt dat iets anders ook de aandacht verdient. Waar de ene bezoeker klaagde over een gebrek aan richting, was de ander blij met de ruime aandacht voor de meerdere dimensies van water.

Tekst: Michael van der Valk
Foto's: SIWI

Terwijl het Israel-Palestine Center for Research and Information (IPCRI) een Israel-Palestine Joint Water Commission heeft opgericht, als positief teken in tijden van onzekerheid, melden wetenschappers in de perskamer dat het risico op oorlogen om water toeneemt. Ongeremde bevolkingsgroei is hieraan debet, samen met een wijdverspreide ignorantie en zelfgenoegzaamheid in de rijkere landen. Doorgaan op de ingeslagen weg betekent meer conflicten, meldt het International Water Management Institute (IWMI). Terwijl professor Jan Lundqvist (SIWI) roept dat er meer geld moet naar stedelijke waterinfrastructuur, vertelt professor Frank Rijsberman (IWMI) dat de huidige investering in de watersector van 80 miljard dollar minstens verdubbeld moet worden.

